

Alleen op Rottumerplaat

Vijftig jaar na de avonturen van Godfried Bomans en Jan Wolkers

In juli is het een halve eeuw geleden dat de schrijvers Godfried Bomans en Jan Wolkers om de beurt een week op Rottumerplaat bivakkeerden. Vanuit de Breedenborg bij Warffum sprak de rijzende radio- en tv-ster Willem Ruis dagelijks voor de VARA-radio met de avonturiers op het eiland. 'Hallo, hier Breede - Over.'

Reality-radio

Je zet een Bekende Nederlander in zijn eentje op een onbewoond eiland en bekijkt hoe hij het ervan afbrengt. Dat was het idee van regisseur Gé Gouwswaard achter het project Alleen op een eiland. Het enige contact met de vaste wal was in gesprekjes van tien minuten voor de radiozender Hilversum 2. In feite was het vroege 'reality-radio'. Big Brother in de dop. Alleen werden de kandidaten in 1971 niet zoals tegenwoordig 24 uur per dag in beeld en geluid gevolgd. Dat was toen technisch onmogelijk.

Een veelbelovend concept, vond men bij de VARA. Het was alleen nog een klus om twee geschikte kandidaten te strikken en om een geschikte locatie te vinden. Komiek en acteur Rijk de Gooyer en de populaire Rudi Carrell vielen af, omdat Carrell voor filmopnamen in Duitsland moest zijn. Ook Koos Postema en Tom Manders leken niet geschikt. Beter vond de VARA het om twee schrijvers te nemen. Die zouden goed in staat zijn om hun gevoelens van eenzaamheid te verwoorden, vermoedden de organisatoren. Jan Wolkers reageerde onmiddellijk enthousiast op het voorstel om naar een onbewoond eiland te gaan. Godfried Bomans moest er een paar nachtjes over slapen, maar stemde uiteindelijk in.

Werkeiland Rottumerplaat

Ondertussen werd ook een locatie gevonden: Rottumerplaat boven de kust van Groningen. Geen zonovergoten tropisch eiland, zoals tegenwoordig zou worden gekozen. Strikt genomen was het ook geen onbewoond eiland, maar een werkeiland van Rijkswaterstaat. Na de Watersnoodramp van 1953 werd de zandplaat in de Waddenzee belangrijk in de Groningse kustverdediging. Uit alle macht versterkte Rijkswaterstaat Rottumerplaat met rijdsdammen en helmgras, wat na jaren van noeste arbeid tot duinvorming leidde. In de jaren zestig ontstond zelfs het plan om de oostelijke Waddenzee droog te leggen voor nieuw akkerland. Het versterkte eiland Rottumerplaat vormde een bruggenhoofd

in die inpolderingsplannen. In 1971 werd er keihard gewerkt, maar tijdens de zomervakantie van de eilandarbeiders van Rijkswaterstaat konden Bomans en Wolkers een paar weken in een oranje tent van de omroep voor Robinson Crusoe spelen. De accommodatie van Rijkswaterstaat ging op slot. Anders zou een weekje overleven op Rottumerplaat te gemakkelijk worden.

Bomans versus Wolkers

Godfried Bomans had zestig boeken geschreven, van Erik of het klein insectenboek tot De avonturen van Pa Pinkelman. Bovendien was hij mateloos populair als mediapersoonlijkheid. Je kon in de jaren zestig geen radio of televisie aanzetten of Bomans was ervoor. Jan Wolkers was heel controversieel. In romans als Terug naar Oegstgeest en Turks fruit zette hij zich af tegen zijn gereformeerde achtergrond en de bekrompen calvinistische preutsheid. Dat werd niet door iedereen gewaardeerd. Het contrast tussen Bomans en Wolkers kon nauwelijks groter zijn. Dat bleek al tijdens de persconferentie in het Amsterdamse Apollohotel, waar Wolkers verkleed als Robinson Crusoe met garnalennet en paradijsvogel kwam opdraven. Bomans mocht in pak met stropdas een parasol vasthouden.

Bomans trapte af op zaterdag 10 juli 1971. Garnalenvisser Klaas Meijer uit Usquert bracht hem met zijn UQ 10 naar Rottumerplaat. Vlakbij het eiland moest Bomans overstappen in een roeiboot om uiteindelijk de laatste meters in lieslaarzen (maat 48) over de zeebodem naar het strand te wandelen. Toen de UQ 10 weer vertrok bleef Bomans alleen achter. Althans, dat dacht hij. Al na een uur zag hij 'vier paaltjes op de horizon staan die er eerst niet waren', schreef hij in zijn Dagboek. En ze kwamen steeds naderbij. Het bleken leden van de biljartclub uit Warffum te zijn, die net die dag een uitstapje op het Wad maakten. Ze wilden de beroemde eilandbewoner weleens van dichtbij bekijken. Tot schrik van Bomans,

T Erik de Graaf

Bomans en Wolkers

Willem Ruis

De auteur is secretaris van de Stichting Vrienden van Rottumeroog en Rottumerplaat

Op www.vriendenvanrottum.nl vindt u onder publikaties & media en foto's & video's een podcast over Godfried Bomans op Rottumerplaat van het Godfried Bomans Genootschap (i.s.m. de Vrienden van Rottum).

die zich volgens de biljarters schielijk in zijn tentje terugtrok. Toen ze na een praatje en een handtekening weer weg waren, kon het avontuur echt beginnen. Althans, dat dacht Bomans opnieuw. Het onverwachte bezoek had toch veel verstoord. Het had hem ervan doordrongen dat hij weliswaar alleen op het eiland was, maar toch niet onbereikbaar voor de buitenwereld. Dat bleek opnieuw toen de Groningse VVV met een vliegtuigje een 'overlevingspakket' op het eiland dropte met een fles dubbele graanjenever, gebak van bakker Venema uit Feerwerd en de nieuwste toeristenfolder.

Tentoonstelling: In het Openluchtmuseum Het Hoogeland zal er van 10 juli t/m de herfstvakantie een expositie zijn over Bomans en Wolkers op Rottumerplaat

Schoolstraat 4 9989 AG Warffum 0595 422 233 receptie@hethoogeland.com www.hoogeland.com

Bomans sliep slecht door het gekrijs van de meeuwen. Geen wonder. Het was op en top broedseizoen. Voor een betere nachtrust vloog de Koninklijke Luchtmacht laag over het eiland om een pakje oordopjes af te werpen. Vol bewondering zag Bomans dat zijn oordopjes vijf meter naast de tent tussen de meeuwnesten terecht kwamen. Wel weer met woedend meeuwengekrijs tot gevolg.

Een dag later stond Bomans per ongeluk op zijn scheerapparaat, waardoor hij zich niet meer kon scheren. Hij kreeg de blikjes uit de proviandkist niet open, omdat hij nauwelijks wist hoe een blikopener werkte. Het was kommer en kwel. Als hij zich in zijn tent omdraaide, viel alles wat hij net had opgeruimd weer om. Door zijn onhandigheid hoefde hij zich nooit te vervelen, grapte hij voor de radio tegen Willem Ruis in Breede. Onhandig en onzeker was Bomans op Rottumerplaat. Hij was dolgelukkig toen Wolkers hem na een week afloste. 'Hij is meer een mens van de natuur', zei Bomans na zijn terugkeer in de haven van Noordpolderzijl, 'zelf blijf ik toch een Haarlemse meneer die langs het strand wandelt.'

Kerriesaus van Knorr

Jan Wolkers was vanaf de eerste minuut in zijn element op Rottumerplaat. Hij zwierf over het eiland en bouwde aan een hek met een bordje "Wolkers: 2x bellen". Wolkers verklaarde dat hij de proviandkist dicht zou laten. Hij wilde leven van wat de Waddenzee aan eetbaars te bieden had, maar in 2017 verklapte biograaf Onno Blom dat Wolkers voor vertrek een zogenaamde 'smikkelpak' had getimmerd. Daarin had hij veertig Braziliaanse sigartjes, rijst, aardappelpuree en drie pakjes kerriesaus van Knorr verstopt. Zo kwam hij de tijd wel door.

Wolkers ging helemaal op in de natuur. Hij bracht de flora van Rottumerplaat in kaart en wierp zich op als redder van de fauna. Hij spalkte een gebroken pootje van een scholekster, verkende het kadaver van een zwangere zeehond en verzorgde een uitgeputte jonge rob. Op donderdag werd het dier per helikopter door de luchtmacht naar een zeehondenopvangcentrum op Texel gebracht. 'Stel je voor', oreeerde Wolkers, 'de vijand valt binnen en er wordt niet teruggeschoten. Het hele leger is bezig met het redden van jonge zeehondjes.' Het was in de tijd van de Koude Oorlog, maar ook in die van grote zorgen om het Wad. De Waddenvereniging streed onvermoeibaar tegen de plannen om de Waddenzee in te polderen en door milieuvervuiling kwamen de garnalenvisserij en de zeehondenstand in gevaar. In hetzelfde jaar begon Lenie 't Hart met haar zeehondenopvang.

Van zijn terugkeer naar de vaste wal maakte Wolkers een spektakel. Toen de UQ 10 de haven van Noordpolderzijl binnenvoer, zagen honderden toeschouwers hoe hij als zeegod Neptunus op de voorplecht stond. Met een schepnet als drietand en een bord, waarop stond dat de UQ 10 te koop was. 'Het is een schande', riep hij, 'dat Klaas Meijer zijn

schip moet verkopen, omdat de Waddenzee vervuult.' Als dank voor de overtocht wilde Wolkers een beeldje van Beethoven aan de schipper schenken, maar in alle drukte gaf hij het per ongeluk aan Meijers tweelingbroer Bé. Driekwart jaar later maakte Wolkers zijn vergissing goed door Klaas een getekende bos bloemen te sturen.

Jubileum

Het is inmiddels een halve eeuw geleden dat Bomans en Wolkers op Rottumerplaat kampeerden, maar we hebben het er nog steeds over. De gepubliceerde dagboeken worden nog regelmatig herdrukt en de radio-uitzendingen met Willem Ruis zijn onvergetelijk. Half Nederland hoorde in 1971 's middags om 12 uur hoe Bomans steen en been klaagde over de krijsende meeuwen, die hij zelf ruw verstoord in hun broedseizoen. Wolkers bezong juist euforisch de pure natuur op het eiland en vertelde hoe hij zich voedde met de gaven van de Waddenzee. En met de inhoud van zijn 'smikkelpak', maar dat zei hij er niet bij. Dat Godfried Bomans een half jaar later plotseling aan een hartaanval overleed

maakt de herinnering nog specialer. Vaak is gesuggereerd dat Bomans' dood verband hield met zijn lijden op Rottumerplaat. Hard te maken valt dat niet.

In de komende zomer zullen de media er weer volop aandacht aan besteden. In het Openluchtmuseum het Hoogeland in Warffum komt een kleine tentoonstelling en hopelijk wat lezingen en optredens. Talloos zijn de aanvragen bij Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat om het project vijftig jaar na dato nog eens dunnetjes over te doen met hedendaagse BN'ers. Staatsbosbeheer legt dan geduldig uit dat zo'n project anno 2021 ondenkbaar is in een natuurgebied als Rottumerplaat. En zeker niet in het broedseizoen.

Mondjesmaat kan het eiland tegenwoordig onder begeleiding worden bezocht. In maart struinden Hans Dorrestijn en Dieuwertje Blok twee dagen met een cameraploeg over Rottumerplaat. Een week later was het de beurt aan drie journalisten van het Dagblad van het Noorden. Daags na een flinke maartstorm scheepten ze in op de Noordster. Als cultuurhistorisch gids namens de Vrienden van Rottum was ik erbij. Het werd een prachtige, zonovergoten dag met veel herinneringen aan de avonturen van Bomans en Wolkers. Er waren interviews op de plek van Wolkers' hek met "2x bellen". We groetten de aangespoelde dwergvinvis en bezochten de plek waar in 1971 de oranje tent van de schrijvers stond.

B

De foto's van de aankomst van Jan Wolkers in Noordpolderzijl zijn afkomstig van 'Stichting v/h De Eendracht-Usquert'.

De dagboeken van de schrijvers worden nog regelmatig herdrukt:

Godfried Bomans, Dagboek van Rottumerplaat (1972, postuum)

Jan Wolkers, Groeten van Rottumerplaat (1971)

Drie journalisten van het Dagblad van het Noorden interviewen boswachter Jaap Kloosterhuis op Rottumerplaat

F Erik de Graaf